

Η πρόσληψη της Καινής Διαθήκης στη λογοτεχνία και την τέχνη

Όγδοη Ενότητα: Η πρόσληψη της ιστορίας του Ιησού στον κινηματογράφο (I)

Αικατερίνη Τσαλαμπούνη
Επίκουρη Καθηγήτρια
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Θεωρία της πρόσληψης και Καινή Διαθήκη

Η πρόσληψη της ιστορίας του Ιησού στον
κινηματογράφο (I)

Περιεχόμενα ενότητας 1/2

1. Εισαγωγικά
2. Ιστορική αναδρομή: οι βιβλικοί μελετούν τις ταινίες για τον Ιησού
3. Μέθοδοι και μοντέλα ερμηνείας των ταινιών για τον Ιησού 1/2
4. Μέθοδοι και μοντέλα ερμηνείας των ταινιών για τον Ιησού 2/2
5. Προβλήματα στην έρευνα
6. Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 1/8
7. Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 2/8

Περιεχόμενα ενότητας 2/2

8. Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 3/8
9. Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 4/8
10. Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 5/8
11. Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 6/8
12. Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 7/8
13. Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 8/8
14. Βασικές μεθοδολογικές προϋποθέσεις
15. Συμπέρασμα

Εισαγωγικά

- Η Βίβλος αποτελεί θέμα στον κινηματογράφο ήδη από τα τ. 19^{ου} αι.
- Το πιο αγαπητό θέμα είναι η ιστορία του Ιησού
- Αυτά τα έργα έχουν εκτιμηθεί ως σημαντικά έργα του σύγχρονου πολιτισμού

Ιστορική αναδρομή: οι βιβλικοί μελετούν τις ταινίες για τον Ιησού

- Αρχικό ενδιαφέρον για ντοκυμαντέρ σχετικά με τον Ιησού κι όχι για ταινίες ψυχαγωγικού χαρακτήρα
- Στροφή του ενδιαφέροντος στις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αι.
- Συμβολή των νέων ερμηνευτικών μεθόδων που υιοθετούνται από τους βιβλικούς (βλ. θεωρία πρόσληψης, φεμινιστική θεωρία κ.ά.)

Μέθοδοι και μοντέλα ερμηνείας των ταινιών για τον Ιησού 1/2

- Θεωρία της διακειμενικότητας
- Η ανάδειξη της σημασίας της ιδεολογίας ως ερμηνευτικού πρίσματος
- Κατανόηση των κινηματογραφικών κειμένων ως αναγνώσεων του βιβλικού κειμένου με αφετηρία το σήμερα
- Αντιστροφή της ερμηνευτικής διαδικασίας (Larry Kreitzer)
- Η αλληλεπίδραση βιβλικού κειμένου και των έργων του κινηματογράφου

Μέθοδοι και μοντέλα ερμηνείας των ταινιών για τον Ιησού 2/2

- Αφηγηματολογικές προσεγγίσεις
- Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις με έμφαση σε θέματα κοινωνικού φύλου, εθνότητας, θρησκείας κ.ά
- Αναζήτηση των πηγών των κιν/φικών απεικονίσεων του Ιησού

Προβλήματα στην έρευνα

- Έμφαση στον αμερικανικό κινηματογράφο (Hollywood)
- Ενδιαφέρον κυρίως για ταινίες που αφορούν στον Ιησού κι όχι σε άλλες προσωπικότητες της Βίβλου
- Ενδιαφέρον κυρίως για τις ταινίες εποχής
- Έλλειψη σαφώς μεθοδολογικού πλαισίου και κριτηρίων ώστε να ορισθεί με ακρίβεια τι αποτελεί πρόσληψη στον κιν/φο
- Περιγραφές κι όχι κριτική ανάλυση

Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 1/8

Rhonda Burnette-Bletsch, “The Bible and Its Cinematic Adaptations: A Consideration of Filmic Exegesis,” *JBR* 1/1 (2014): 129-160

- Ταινίες που αναπαράγουν βιβλικές ιστορίες
 - Αναπαραγωγή της βιβλικής αφήγησης
 - Πιστότητα στο βιβλικό κείμενο / ιστορική ακρίβεια
 - Οριενταλισμός
 - Προβολή των ιδεών του σκηνοθέτη / σεναριογράφου

Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 2/8

- Ταινίες που αφηγούνται βιβλικές ιστορίες σε νέο όμως πλαίσιο (κίνηση προσέγγισης, Gérard Genette)
 - Ιδεολογικά φορτισμένες μεταφορές
 - Δεν ισχυρίζονται ιστορική ακρίβεια
 - Αποτυπώνουν το διαχρονικό πνεύμα της βιβλικής ιστορίας

Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 3/8

- Ταινίες που αξιοποιούν τις βιβλικές ιστορίες σε άλλα κιν/κά είδη
 - Παιδικές ταινίες
 - Κωμωδίες
- Αγιογραφικές προσαρμογές
 - Εναλλακτικές εκδοχές της βιβλικής ιστορίας
 - Συμπλήρωση των κενών της
 - Ανάδειξη φωνών περιθωριακών ομάδων

Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 4/8

- Δευτερογενείς προσαρμογές της ιστορίας
 - Αξιοποίηση θεατρικών έργων, λογοτεχνικών βιβλίων που εμπνέονται από τις βιβλικές ιστορίες
 - Σύνθετο πλέγμα διακειμενικών αναφορών – το λογοτεχνικό έργο καθίσταται προ-κείμενο (όπως και τα έργα στα οποία εκείνο αναφέρεται διακειμενικά)

Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 5/8

- Η Βίβλος ως βιβλίο ή ως πολιτισμικό μέγεθος
 - Οι ήρωες της ταινίας συζητούν για την Βίβλο
 - Αντικείμενο σεβασμού/περιφρόνησης, εργαλείο καταπίεσης/απελευθέρωσης
- Παραθέσεις και παραφράσεις
 - Η Βίβλος ερμηνεύεται μέσα στην κιν/κή αφήγηση
 - Το βιβλικό κείμενο το άδειο σκεύος που γεμίζει με το νέο νόημα

Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 6/8

- Νύξεις και απόηχοι των βιβλικών κειμένων
 - Εικόνες, διάλογοι, φράσεις που παραπέμπουν σε βιβλικά κείμενα
 - Αυτές οι βιβλικές αναφορές αποκτούν νέα σημασία στη νέα συνάφεια
 - Συχνά δύσκολο να αξιολογηθεί εάν παραπέμπουν πραγματικά σε βιβλικό κείμενο

Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 7/8

- Αναλογίες
 - Ποιο νόημα μπορεί να δώσει ο θεατής;
 - Μια ανοικτή κατηγορία στην οποία ο θεατής αποφασίζει αν υπάρχει αναφορά στη Βίβλο
 - Η πρόθεση του σκηνοθέτη / σεναριογράφου δεν είναι απαραίτητο να συμφωνεί με τον πρόσληψη του θεατή

Τυπολογία ταινιών με βιβλικό περιεχόμενο 8/8

- Ταινίες που χρησιμοποιούν βιβλικά παραδείγματα
 - Δανείζονται αφηγηματικές δομές της Βίβλου
 - Δανείζονται αρχέτυπα βιβλικών χαρακτήρων
 - Το δάνειο είναι επιτυχές αν το ακροατήριο αντιληφθεί τη σύνδεση
 - Είναι δύσκολο να ορισθούν με ακρίβεια τέτοια δάνεια

Βασικές μεθοδολογικές προϋποθέσεις

- Απαραίτητη η αξιοποίηση των βιβλικών σπουδών και της θεωρίας του κιν/φρου
- Ανάλυση της ταινίας ως έργου τέχνης, ως οπτικοακουστικής γλώσσας, ως κοινωνικού σχολιασμού, ως ιδεολογικού μέσου, ως μορφή διασκέδασης
- Ένταξη αυτών των προσλήψεων μέσα στο πολιτισμικό/κοινωνικό πλαίσιο
- Πώς μπορούν τέτοιες προσλήψεις να συμβάλουν στην ερμηνεία του βιβλικού κειμένου;

Συμπέρασμα

- “[a] good reception history can send us back to the text with a new perspective that allows us to see something that our own horizon concealed. It can complicate what we thought was settled, and keep us alert to the limitations of our own readings, especially to the moral consequences of absolutizing our own horizon.”

Mary Chilton Callaway, SBL 2010

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Αναστασία Μουρατίδου
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

